

**Mn. FÈLIX PARADEDA i ROBERT †
PERE TRIJUEQUE i FONALLERAS**

**CRÒNICA
de
Mossèn FÈLIX PARADEDA i ROBERT**

**Rector de Palamós
(1894-1911)**

MCMXCIII

A mossèn Carles Mundet,
agraint les grans facilitats per accedir a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria de Palamós.

Mossèn Fèlix Paradedà i Robert fou regent, ecònom i rector de Palamós, successivament, des del 29 de setembre de 1894 fins el 31 de juliol de 1911.

Havia nascut a Malgrat el 1865 i era prevere des del 1890. Abans de venir a Palamós fou vicari a la parròquia de Salt.

Era un home molt dinàmic i fervent defensor dels costums cristians. Des del primer moment en que s'encarregà de la rectoria de Palamós, va integrar-se plenament al poble, vivint amb dedicació i, moltes vegades, apassionadament totes les vicissituds d'uns anys inestables i canviant. Els seus enfrontaments dialèctics amb els sectors lliberals i progressistes de Palamós, especialment amb en Josep Fàbrega i Pou, foren espectaculars. Però, malgrat defensar enèrgicament les seves idees conservadores, sempre fou respectat pels seus oponents. Durant la setmana tràgica fou l'únic rector de les parròquies veïnes que restà en el seu lloc, celebrant les funcions religioses normalment.

Malgrat la seva enteresa, els esdeveniments de la Setmana Tràgica varen afectar greument la seva salut i, dos anys més tard, va renunciar a la rectoria de Palamós, retirant-se al seu poble natal de Malgrat.

La nit del 7 d'agost de 1936 fou pres a la seva casa per elements incontrolats. Després de ser ferit, va ser enterrat viu al cementiri de Malgrat.

Mossèn Fèlix Paradedà i Robert era, sens dubte, un historiador nat. La manera com recull i ressenya tots els fets importants de Palamós durant la seva estada com a rector, així com la valoració que en fa, el situa entre els millors autors palamosins, malgrat no haver nascut aquí. El seu llibre "Monografia Històrica de la villa de Palamós y sus alrededores", publicat el 1901, és l'únic compendi de la història local que existeix.

A part d'altres treballs històrics referents a la seva vila natal, també ens va deixar una "ressenya d'esdeveniments", inèdita, que abasta des del 1894 fins el 1911, on recull totes les notícies importants de Palamós, tan religioses com laiques.

Aquest treball, amb el pas dels anys i degut a la mala qualitat de la tinta emprada, es va deteriorant i cada vegada serà més difícil el poder-lo llegir, per això n'he fet la transcripció fidel i així evitar la seva pèrdua total.

En la transcripció s'ha conservat l'escriptura original. Tan sols s'hi han afegit signes puntuals per a fer-la més comprensible.

Pere Trijueque i Fonalleras
Palamós, juny 1993

TRANSCRIPCIÓ DEL LLIBRE DE NOTES DE MOSSÈN FÈLIX PARADEDÀ I ROBERT

[pàg. 5]

Any 1894

En 29 de setembre de 1894, de coadjutor de Salt, ahont hi era desde 25 abril de 1890, vas esse anomenat Regent d'aquesta vila de Palamós.

Lo dia 4 octubre m'hi vas trasladar y el dia 7, festa del Roser de tot lo mon, al celebrar la missa matinal en el altar del Roser, vas fer ma presentació y oferiment al poble.

M'establí en el primer pis y baixos de una casa del carrer de Molins, nº.. qui ocupaba mon antecessor Rvt. D. Bartomeu Alrich, que aleshores passà de rector a Calonge. Dita casa era propietat de D. Jaume Veray de Calonge.

Hi trovi per vicari lo Rvt. Joseph Crehuet.

Novembre dia 1

Al tocar al vespre a morts s'escardà una campana y com n'hi havia una altre de escardada, me trobi obligat a fer refondre las dos.

14 febrer 1895

Vas esse nomenat ecònom per mort del rector Rt. Narcís Tapis, que dirigí la parròquia pes espay de 29 anys (AC.S).

[pàg. 6]

3 de juny de 1895

Benedicció de dues campanes

En el dia 3 de juny de mil vuit cents noranta cinch, autorisat pel Sr. Bisbe de Girona, Doctor Sivilla, vas benehir las dues campanes, Victoria y Gràcia, costejadas per varis feligresos y Ajuntament, de pes, la primera onze quintàs, dos arrobas, y la segona, sis quintàs, dos arrobas. Portan la següent inscripció <<Facta fui a Stepha(fa)no Penig (a) Pallés pro oppido Palamós, sumptibus fidelium et favore Reverendi Felicis Parareda (deguent dir Paradedà) aconomi anno MD(CCC)LXXXXV>>. En la 1ª s'hi llegeix també <<Victoria =Josepha a Teresia Danés de Matas et Conceptione Llorens de Ribera vocata fui>>. Las dos senyoras foren les padrinas d'ella. La 2ª diu <<Gracia Rosa a Teresia Deulofeu de Palau et Joaquina Portell vocata fui>> las ditas foren les padrinas d'ella. Asistiren a dit solemne acte y al refresch que després donarent las senyoras padrinas, los Rnts Crehuet, Alrich, Jordà, Camps y Pericay, Camps vicari de Sant Joan, Girbau y Marull y los seglars Pallés, pare y fill, Lluís Auguet, Modesto Roca, Carlos Crehuet, Joseph Marull, Joseph Quintana, Miquel Roger. Fou orador, en dit acte, el P. Bartolí, jesuïta. Dita benedicció consta també en el llibre de baptismes en son lloch corresponent. Se tragué una fotografia dels assistents.

[pàg. 7]

Febrer de 1895

A último de dit mes se feren funerals solemnes de 12 capellans, en sufragi del Sr. Rector Tapis (ACS), persona celosa a son ministeri, de tracte afable y correcte en los seus actes. Per encàrrec de sos hereus se distribuí entre'ls pobres de la vila bonos de pan y arros. Estigué al front de la parròquia, salvo temporades que hi hagué regent, per espay de 29 anys.

Abril 1895

Funerals pels naufrechs del "Reina Regenta" ab assistència d'Autoritats. Orador P. Chevarria S.J.

Juny 1895

Se feu la professó del Corpus ab la assistència de costum; feya pochs anys que s'havia renovat la seva celebració.

23 agost 1895

Lo Sr. Vicari Crehuet passà ab igual càrrech a la Catedral de Girona, vinguent en son lloch lo Rt. Carlos Januer de Palafrugell.

Traslado de casa

En el present any nos trasladaren a la casa 2on. pis de la Sra. Servià, en el mateix carrer.

8 Desembre 1895

La Conferencia S. Vicens de Paul de senyoras se fundà en dit dia, figuranthi com a socias activas:

Dª Maria Cabruja de Ribera

Dª Cecilia Ribera de Alvarez

Dª Teresa Danés de Matas

Dª Elvira Teixidor de Matas

Dª Teresa Deulofeu de Palau

Dª Teresa Planas

[pàg. 8]

Dª Gràcia de Bessa

Dª Joaquina Portell v^a. de Matas

Dª Rosa Perxés v^a. de Simon

Dª Concepció Llorens de Ribera

Dª Ana Oliu v^a. de Figa

Dª Ursula Mauri

Dª Josefa Bonet de Nadal

Dª Carmen Clara de Bonet

Dª Francisca Gelabert de Danés Dª Ana López de Sandarón

y varias honorarias.

Las reuniones se celebraban en la iglesia del Hospital. Está legitimament agregada a la Central de Madrid.

Septembre 1895

Apostolat de la Oració

Feu la seva festa de forsa solemnitat, predicació y Comunió general. Regnaba aleshores regular entusiasme per aquesta Associació, que era nova. Ella restaba entussiasme a la Congregació dels Dolors, segons m'aparagué.

Associació de Fillas de Maria

Celebraba per la Inmaculada un quinceni de predicació, cantant son coro durant ell y també los segons diumenjes de cada mes.

[pàg. 9]

Any 1896

Congregació de Ntra. Sra. dels Dolors

Fou eregida canònicament en aquesta vila l'any 1796 per autoritat, com pot veures per document conservat al principi del llibre de Comptes de la Congregació.

En efecte, Fr. Joan Bayorat, Mestre en Sagrada Teologia y Prior Provincial de la Corona d'Aragó, desd'el Convent del Sant Sepulcre de Li. art, a 4 de janer de 1796 facultà al Pàrroco Carlos Geronés, nombrantlo Corrector per fundarla, com axis se feu, puig en aquesta època se conservaba emperò que deya

<<Congregravit nos in comuni Maria Dolors. Palamós 1796>>. Centenari.

En 1896 queda doncs son centenari y se tractà de solemnisar-lo del millor modo possible. An'aquest fi se confià la predicació del Septenari al canonge de Vich, Mossèn Collell, més, poch's dias avants de comensarse, escrigué manifestant que's trobaba malalt y no podria venir. Acordarem aleshores varis sacerdots encarregarnos de predicar y foren los dos vicaris de Calonge, el de Sant Joan, Mos. Camps Pericay, [pàg. 10] el d'aquesta vila Mo. Januer y los restants, l'ecònom d'aquesta M. Paradedà. La plàtica de Comunió General la feu Mos. Tena, rector de Fanals. L'últim dia y las completas del anterior foren cantadas, lo propi qu'el ofici, per la Capella de música del Sr. Frigola de Girona, aumentada per vint musicchs d'aquesta. Fou una festa completa, siguentme, sembla, lo dia en que hi ha hagut més concurrència a l'iglésia. Entrarem en aquesta ocassió molts congregants. Las funcions de Congregació se celebran en l'iglésia del Hospital cada quart diumenje, excepte el Septenari qu'es fa en la parroquial, ahont se traslada l'imatge de Ntra. Sra., portada en professó, concorreguda solsament per senyoras y encara pocas.

Durant lo Septenari, cada dia hi ha ofici de exposició del Santíssim.

Apostolat de la Oració

Fou canonicament instalat en aquesta en temps del Regent Revnt. Alrich, o siga el 12 d'octubre de 1893.

Celebrà durant alguns anys un octavari ab forsa solemnitat, habenthi predicació.

Ab el temps ha decaigut bastant y en l'any 1910 porta una vida raquítica.

[pàg. 11]

Any 1897

Cementiri del Este

En 9 de juny vas benehir el nou cementiri católich, anomenat del Este. Fou costejat pel Ajuntament, el cual en comunitat y acompanyat de varis particulars, asistí al acte. L'Ajuntament feu ab el Sr. Bisbe y Gobernador, un Reglament per el cual s'obliga donar una clau al Pàrroco, que puga cobrar com a dret d'obre parroquial, 8 ptas. per cada entrada de cadaver a dalt a un nicho y 4 ptas. si es pàrvul. Se reconeig al Pàrroco lo dret de visura y aprobació d'enscripcions als nichos.

Era alcalde D. Ildefonso Camós.

Altar del Nazareno

Era de tela pintada y en el mes d'abril del corrent any, gràcias a Dª Maria Cabruja viuda de Ribera, fou canbiat pel actual d'estil gólich. Es obra del arquitecte Lafarga.

També, dita Sra. feu fer la trona adosada al altar. Lo senyor Bisbe, per aquest acte, concedí a sa família un banc de propietat. Del antich altar sols queda l'imatge de Jesus Nazareno, obra crech del fuster d'aquesta Sr. Espinet.

Nomenament y possessió de Pàrroco

En 4 de juliol d'aquest any vas pendre possessió de rector de Palamós en virtut de concurs. Me donà possessió lo Rnt. Joseph Batlle en la Bisbal, obrant de testimoni D. Narcís Sambola y D. Joseph Bellido, ab acompanyament d'autoritats y particulars. Se cantà un Te Deum a orquesta y feu una serenata el Coro Progrés.

[pàg. 12]

Any 1898

Visita Pastoral del Sr. Bisbe Sivilla

Tingué lloch al vespre del dia 23 de juliol. Vingué de Palafrugell, en son propi cotche, acompanyat del Dr. Mola y Mossèn Nualart. A l'entrada del poble, l'esperaba una música y varis particulars y autoritats, més no

l'Ajuntament. Arribat a l'iglésia predicà y los tres dies restants confirmà, siguent padrins D. Félix Ribera y sa senyora donya Concepció Llorens.

La rectoria, aleshores, era en casa Dª Visitació Espinet, en la Plasa del Forn. Sortí lo dia 26 a la tarde per Calonge. Las mulas del Sr. Bisbe s'allotjaren en la cuadra vehina de la Fonda Cateura.

Al despedir al Sr. Bisbe, fins a Calonge, hi anà com a cotche de respecte el del Sr. Montaner.

Se trobaba de vicari aleshores el Rnt. Conrado Dalmau y el Rnt. Januer vingué desde Palafrugell ab el Sr. Bisbe, per acompanyarlo y ajudar a la Confirmació. Foren molts els confirmats, puig feya divuit anys no se habia confirmat.

Capella Fonda

Restaurada en maig d'aquest any, ab cooperació dels seus administradors. Se espolsà tota l'iglésia, contribuinthi totas las obras.

S'obrí una porta en la sacristia per anar al antich cementiri. El Vicari General Dr. Font cedi una part d'ell al Ajuntament per obrir un carrer.

[pàg. 13]

Rosetó

Degut a D. Adrià d'Alvarez, se recobrí d'alambre el rosetó de la fachada, colocantsi vidres en la forma qu'estan.

Any 1899

En dit any se feu expedient per cobrar atrasos de la Comunitat y en juny del mateix any se cobraren alguns, no tot lo que se debia.

Com a consecuencia, el Sr. Bisbe destinà a n'aquesta un altre coadjuntor además del que hi habia y aquell fou el Rnt. Jacinto Renau, que hi estigué poch temps, passant d'organista a Sta. Coloma de Farnés.

Trona esquerra

En primer de janer d'aquest any s'estrenà. La pagà D. Salvador Bonet, concedintseli [pàg. 14] com a premi un banch de propietat. També es obra del escultor Lafarga.

Cisterna y safreig

Se construí en juliol del mateix any, per utilitat de l'iglesia parroquial, sobre'l terreny del cementiri vell.

Banquet pel Port

Se celebrà en el Teatre Cervantes, ab uns 150 assistents. Hi hagué brindis. Fou al vespre.

[pàg. 15]

Ataud de la Verge dels Dolors

Per iniciativa del sacristà major, Modest Roca Mauri, l'any 1883 se reformà dit ataud, costant dita reparació unas 387 pessetes, recullidas per suscripció pública. Fou el dorador en Joaquim Viladevall de Girona.

[pàg. 16]

Any 1900

Ab ocasió d'anar don Salvador Bonet a Blanes per la festa major d'ella, ab lo jack de recreo del Sr. Ribera, s'enteraren en la rectoria de Blanes que, segons l'historiador J. Roig y Jalpi, en Palamós habia sigut martirisada

Santa Sotera, verge romana.

D'aquí comensaren las sevas gestions respecte la Santa, las funcions en son honor y demés que constarà més avall y en otras parts.

Ab gran entusiasme, pot esse ab excesiva i indiscreta credulitat, vas secundar a dit Senyor, escrivint e imprimint una novena de la Santa, fent indignacions y consultas, tot ab bona intenció, com es de suposar.

Los resultados no son clars, no poguent donar una solució categòrica en pro ni en contra. Lo mateix passa a altres Sants.

Festejar, n'obstant, a la Santa es sempre una obre piadosa y de profit qu'agrahirà y recompensarà desd'el Cel, sa verdadera patria y la de tots els cristians.

Privilegi de binar

En octubre d'aquest any lo concedí el Sr. Bisbe, debentse renovar cada any. Fins aleshores sols se deyan dos mises cada festa.

[pàg. 17]

Capella Fonda

En aquest any fou de nou pintada, cambiat el taló o cuadro de exposició, posada la barandilla de ferro per la comunió y la verja o retje d'entrada. També s'enrajolà ab mosaichs. Sufragaren els gastos los devots y sobre tot els administradors, família Ribera.

Restauració exterior de la Iglésia

Fou completa y era molt necessaria. S'arreglarent els teulats, se repicà la pedra vista, s'acanalaren les aiguas, se rebateren las parets y sobre tot se repicà y restaurà la fetchada, colcant en sos nichos l'estatuas de Sant Nicolau de Bari y la de Sant Joseph. També s'arreglà el campanà, cobrintlo de rajolas y colcanthi un para-llamps. Dirigí l'obra l'empresari Pere Reig. Lo cost de tant bona obra se dehir a la generositat dels esposos D. Joseph Mauri y Dª Nicolasa Larrea. Com a premi s'estengué a son favor un títol de Protector de la Iglésia y banc de propietat. S'hi invertirent unas trenta mil pesetas.

Binació de la misa

En virtut de sollicitut al Sr. Bisbe Sivilla, en 22 octubre d'aquest any, vas lograr facultat per dir dos misas en los dias festius, puig las dos que solsament se deyan, me semblaren pocas per las necessitats de [pàg. 18] la població, facilitant d'aquest modo el compliment del precepte.

[pàg. 19]

Any 1901

Al obrirse aquest sigle XX, per concessió del Papa regnant Lleó XIII, se celebrà en aquesta parròquia la funció religiosa següent: al tocar el relotje las doce de la nit del 31 desembre de 1900, los fidels qu'omplian per complert l'iglésia cantaren el Credo dels Apòstols, com a professió pública de la seva fe.

Immediatament, ab expossició de Sa Divina Magestat, comensà l'ofici Solemne ab acompanyament d'orga. Fou celebrant lo relatant, assistit del coadjuntor Rnt. Joseph Esteve y del subdiaca don Carlos Vilar. Hi hagué comunió general, ab plàtica, pel mateix celebrant, en la que prengueren part trenta quatre homes y cent cinquanta sis donas. L'iluminació era profusa y Jesus Rey dels sigles posat en la Custodia; regnaba entre ciris possats en forma de chifras romanas, X(custodia)X, qu'indicaban el sigle en que habiam entrat. Dita funció fou de grato recort per tota la població.

Gas acetilé públich

Dit illuminament públich a gas s'inaugurà oficialment en aquesta lo dia 17 de novembre de 1901. No hi

hagué benedicció. L'edifici, situat en la platja y fàbrica, es esbelt y notable per sa llimpiesa y seguretat de maquinisme en son funcionament.

[pàg. 20]

Septenari dels Dolors

Predicà, durant ell, lo doctor Llorens Arbussa, beneficiat de Mataró, agent de suplicas y gràcias de Roma. Per som conducta, varias famílias obtingueren del Papa l'Indulgencia Plenaria per l' hora de la mort.

Modesto Roca el privilegi de Cavaller cubicular de la Casa de Loreto y lo propi donya Gràcia Pagès de Bessa. Amés del diploma poseheixen medalla d'or que poden usar en actes públichs.

També, per mediació seva, vas obtenir el nomenament de Corrector de la Congregació dels Dolors, càrrech vacant desde la mort del seu últim Mossèn Joaquim Pou y Mir en el any 1882.

Com durant l'expresat temps, todas las entradas y professions de Congregants, per falta del Corrector eran nul·les, vas demanar la sanació d'aquest defecte, lo que me concedí lo Prefecte de la Congregació de gràcies e indulgèncias, el cardenal Cretoni. Tant aquesta gràcia com el de nomenament de corrector poden veures en autèntichs documents, fixats al principi del llibre de comtes de la Congregació.

[pàg. 21]

Grandiosa festa 10 de febrer en honor de Santa Sotera

Se comensà ab una solemne novena durant la cual predicà el P. Bartolí, jesuita. La vigília de la festa cantà completas la capella de Sr. Frigola de Girona, y l'endemà, l'ofici y funció de la tarde junt ab varis altres musichs. Se cantaren los Goigs de la Santa, música del expresat Sr. Frigola y lletrat del llaurejat poeta don Joseph Franquet.

En l'altar hi figuraba un cuadro representant la Santa baig doser y junt ab branques de palma, trofeu que representaba sa victoria del martiri.

Se repartiren goigs, estampas, històries y novenas de la Santa.

[pàg. 22]

[pàg. 23]

Monografia històrica de Palamós

La vas editar aquest any 1901 destinant son producte a la Obra parroquial.

[pàg. 24]

Any 1902

Dolors

Predicà lo Septenari el Rnt. Nallo, beneficiat de Lloret de mar. Se feu professó, tocant en ella y durant las funcions l'orquestra del Sr. Casas.

Corpus

Se feu la professó ab poca concurrència.

Subasta del Port

En 10 febrer de 1902 s'adjudicà la subasta del port de Palamós a D. Antonio Piera de Barcelona, per la cantitat de cinc millions trenta una mil pesetes.

Primera pedra del Port

Se colocà solemnement lo dia 24 de juny d'aquest any. La benehí el Dr. Almonacid, Dean de Girona per delegació del Sr. Bisbe. Hi assistiren entre altres personalitats el Ministre de Instrucció Pública López

Puigcerver, l'exministre d'Agricultura D. Miguel de Villanueva, el diputat de districte D. Jaume Roura y Gobernador Civil de Girona. En professó formada pel clero de la parròquia y vehinas se passà a fer [pàg. 25] la cerimonia, fent lo Sr. Dean una elocuent allocució. En l'ofici hi prengueren part los sobredits Ajuntament y autoritats locals y comisions de festa. Un banquet per la tarde, fou donat. En tot regnà la nota religiosa, fins en los brindis que's feren. La música de Regiment de Girona amenisà la festa.

Los carrers foren adornats ab banderas y follatje, donantse un premi als mes vistos.

Es la festa que sens dupte a portat més forasters a la vila, fins a l'extrem d'agotarse els menjars y begudes. Lo Sr. Dean s'allotjà a la rectoria.

A Terre Santa

Als 30 abril 1902 empenquí, en companyia de D. Salvador Bonet, un viatge a Terre Santa que durà uns quaranta dias. Quedà en la parròquia com encarregat el Rnt. Joseph Esteve y per auxiliar, en los dias de festa y convenients, [pàg. 26] Mossèn Figueras, beneficiat de Palafrugell.

Fou un viatge agradable, instructiu y piadós que me permeto recomendarlo.

[pàg. 27]

Any 1903

Septenari dels Dolors

Lo predicà el Sr. Canonge de Vich, Mons. Jaume Collell.

Se feu la professó, cantant en la orquesta el Sr. Cortacans, tenor.

La Verge estrenà un manto de vellut negre brodat, costejat per Dª Teresa Danés que se trobaba ab el carrech de Priora.

Corpus

La professó se feu ab la concurrencia de costum.

Benedicció d'una campana

La mitjana, benehida en 1895, anomenada Gràcia Rosa, s'escardà y vas esser obligat a refondre-la de nou, encarregant el treball al Sr. Pallés de Girona. Estant a punt el dia 16 d'agost d'aquest any, vas benehirla per delegació del Sr. Bisbe Sivilla, ab el nom de Maria; siguent testimonis el Vicari Rnt. Esteve, Joseph Marull, Enric Jordà, Albert y Salvador Figa.

[pàg. 28]

Professió Religiosa. 7 juny 1903.

Profesaren solemnement en l'iglesia parroquial d'aquesta, les Germanes Carmelites, Gertrudis Dalmau y Maria dels Dolors de Macià. Se feu una bonica festa ab dinar en Casa Colegi de dites Carmelitas. Hi assistiren parents y amichs de las professas y clero.

[pàg. 29 a 30]

[pàg. 31]

Any 1904

Cinquantenari de la promulgació del dogme de l'Immaculada Concepció.

[pàg. 32]

Juliol

Un d'aquells dies, al capvespre, ocurregué un viàtich que passaba enfront el Centre Republicà.

Assentat davant una taula de la acera hi estava A.M. sens descobrirse al passar el Santíssim. Se l'invità a ferho y se resistí. Denunciat al Sr. Jutje, probada y confessada la falta ab cinisme pel denunciat, s'el condemnà sufrint deu dies d'arrest en la presó. Era fiscal el Sr. Joan Molla.

Septenari dels Dolors

Lo predicà el Dr. Joseph Ribas de Girona, ab regular concurrència. Se feu la professó.

Festa Major

Tocà en lo ofici la música de Perelada y predicà el Dr. Federico Dalmau.

Creu de Pedra

L'antiga y ben trevallada pedra qu'estaba a l'entrada del poble, en la plasa dels arbres, avuy passeig de Castelar, en l'any 1868 fou derruida. Part dels seus trosos foren colocats en el cementiri antich del Padró, fins que el juliol de 1904, don Salvador Bonet, ab gran gust y bon acert, la reconstruí ab los seus trossos y passa dins una pessa de la seva casa, poguentse formar carrech de lo qu'era.

Està trevallada, porta l'imatje de Crist y en el escut de la vila s'hi llegeix la fetcha de 1593.

[pàg. 33]

Coche funebre

Fou inaugurat en juny de 1904. Te arrendat el seu servey a n'el Ajuntament, una empresa particular qu'es la de carruatjes del Sr. Rovira y Comp^a de Palafrugell.

Romiatje al Remy. 6 juny

S'anà aquest any en Romiatje al Santuari del Remy de la Vall d'Aro. S'hi celebrà missa de Comunió General ab plàtica que feu el Rnt. Paradedà. A las 10, solemne ofici cantat pel coro de Fillas de maria, ab sermó pel Rnt. Prudenci Roura. A les dos de la tarde, a ple camp, vetllada literia y musical. A las tres de la tarde, rosari cantat y sermó pel Rnt. Deulofeu. Brenar y retorn ab varias tartanas. Hi assistiren unas 120 personas, entre ellas las Germanes Carmelitas.

S'hi reuní per la tarde molta gent de San Feliu de Guíxols.

[pàg. 34]

[pàg. 35]

Any 1905

En juliol se comensà y acabà, en desembre, l'actual casa-rectoral situada sobre'l antich cementiri, al costat de l'iglésia. La costejà el Sr. Rector. El plan fou obra de Modesto Roca y la execució de Ramon Reig (paleta) y Joseph Marull (fuster). S'estrenà la vigilia de Nadal. Son cost fou d'uns tres mil duros.

Septenari dels Dolors

Lo predicà el P. Joan Foguet, franciscà de la Bisbal. Se feu professó.

[pàg. 36 a 40]

[pàg. 41]

Any 1906

Septenari dels Dolors

Lo predicà el P. Domènec, franciscà de la Bisbal. Se feu professó.

Agost

Afinació y neteja del Orga

La feu el Sr. Joaquim Riera, costant cent setanta cinch pesetes.

Fulla Dominical

Se repartí durant l'any en el ofici. Vist el poc cas que d'ella se feya, puig la dejaban en las cadiras y tampoch ningú feya limosna, dejà de repartirse.

Corpus

Se feu la professó com de costum. S'estrenà l'ostensori de la Custodia bona.

Banchs

S'en feren catorce per los noys qu'assitexen a la Doctrina y al ofici ab els Germans del Colegi.

Afinació del Harmonium

Pel Sr. Joaquim Riera.

Desgracia

16 juliol 1906

Per haber baixat a una cava del edifici de la Cooperativa, ahont s'habia declarat un escape de gas acetilé, moriren asfixiats Domingo Freixas Prats y Pere Marcet Campaña. La [pàg. 42] desgràcia causà viva emoció en la població, manifestantho en el acompanyament de son enterro.

[pàg. 43 a 46]

[pàg. 47]

Any 1907

Casa de la Vila y mercat

A 13 d'octubre, inauguració y benedicció de la Casa de la Vila, cedida a la població per don Joseph Mauri Vilar.

En Blay d'Olot, famós escultor, feu en pedra un facsimil de'n Mauri que fou colocat en el saló de sessions y se declarà, tan a n'en Mauri com a n'en Blay, fills adoptius de Palamós.

Se dedicà un carrer a dit Sr. possanthi una làpida que diu <<carrer de Mauri Vilar>>.

[pàg. 48]

Septenari dels Dolors

Lo predicà el P. Pelayo, franciscà de la Bisbal. Se feu professó. Cantaren durant'ell els germans de las Escolas Cristianes, ab bastant acert y gust.

[pàg. 49 a 50]

[pàg. 51]

Any 1908

23 maig

Ab motiu del Jubileu sacerdotal de Pio X, cumplint ordres del Sr. Bisbe de Girona, Dr. Pol, se formà una Junta de senyoras organitzadora del mateix. La formaban: Sr. Rector, president; donya Catalina Fina vda., presidenta, y vocals, Sor Filomena Alberch carmelita, Sor Virginia Blanca vetlladora, D^a Maria Cabruja presidenta de la Conferencia de S. Vicens de Paul, D^a Lluçia Belleville priora dels Dolors, D^a Teresa Planas,

Dolores Nadal y Juanita Matas.

Se confeccionaren o compraren; una casulla, 5 albas, 6 roquets, 6 amits, varis corporals, palias, lavabos y purificadors en gran nombre, formant el total dos caixas. Per regle general se feren sorts els felifresos, sols hi prengueren part activa: Belleville, Clara Danés, (Tresa) Coris Bonet, Josefa Bonet, Moner, Figa, Simon, Llorens, Oliu, Pagès, Mercedes Ribera, Mercedes Paradeda, Torrent, Cabruja, Ana López, Tresa Romani, Mariana Cama y Carmen Prohias. De diners sen recolliren poch, unas vint pesetas. La casulla fou pagada per Carmen Clara, Lluçia Belleville, Catarina Fina, Anita López y Concha Llorens. No regnà gran entusiasme y encare entre els organitzadors mitjansaren petits disgustos per no existir entre las classes gran harmonia.

[pàg. 52]

Mes de maig

Se celebrà ab escasa concurrència. El coro de Fillas de Maria uns dias cantà y altres no.

Causas de lo primer: Malalties en algun membre de les famílies qu'hi acostumen assistir.

De lo segon: la desmembració del coro per faltar cantoras antigas y no sortirne de novas.

Corpus

Fou pendonista el Comte de San Jorge, qui està construint un santuari en San Jordi en el terme de Calonge.

Dit Sr. Comte inaugurà la construcció, invitant a lo més notable de la població, creantse amistats y simpatias.

A pesar de tot, sols uns poquets que ja assisteixen sempre a semblants actes, l'acompanyaren a la professó, pro si al banquet que li donaren acabada la professó. Cordonistes Srs. Ribera y Borràs, Tinent de Carabineros.

Se trevallà en las fàbricas y port.

Hi assistiren dos músicas y els alumnes del Colegi dels Germans.

El Sr. Comte vestia trajo de unas de las Beyas Ordres.

Septenari dels Dolors

Lo predicà el P. Portell, franciscà de la Bisbal. Tocà la música de Casanovas. No hi hagué professó.

[pàg. 53]

Any 1908

Inundació de la vila

Sobrevinguda lo dia 16 de novembre. La resenya impresa es verídica. Van detalls a continuació.

[pàg. 54]

La dona desapareguda se deya Isabel Gou y Casadevall, natural de Begur, ja bastant vella, y son net, també negat, Joseph Margarit y Casadevall, d'uns quatre anys, natural d'aquesta.

El cadaver del Ajudant de Marina, sis dias més tard, aparagué negat sobre el mar dintre la mateixa bahia, enfront la riera del Aubi, siguent sepultat per la tarde en un nicho del cementiri catòlich del Este. Se li feu una manifestació de dol molt imponent pues assistí .. casi tota la població, figurant en ella la tripulació del canyoner "Temerario".

Al següent dia, dita tripulació feu celebrar una misa en sufragi del Sr. Hontoria, assistint'hi las autoritats locals.

Per socorrer las necessitats de las famílies perjudicadas a causa de l'inundació se feu una suscripció que produhí uns dotse cents duros, acordantse pel Ajuntament y Diputats demanar al Govern alguna subvenció.

També ocorregué l'enfonsament del pont del Aubi, en la carretera que va de Girona a Palamós, arrastrant al fons una màquina de tren sens plorarse, afortunadament, cap desgracia personal, per haber tingut lo maquinista l'acert de fer baixar los pasatjers y ferla correr, per proba, tota sola al cim las aigües.

Lo trànsit estigué paralissat alguns [pàg.55] dias, fins que se construhí un pont provisional de fusta, habenthi trasbort per part del tren fins que se'n feu un de propi per la via ferrea.

L'Ajuntament, a proposta del consejal Don Adrià d'Alvarez, acordà per majoria de votació, ab el vot en contra del Sr. Plaja y explicació de no conformitat del Sr. Niceto Casanovas, fer celebrar y assistir, el dia quatre del pròxim janer, als funerals feu per las víctimas. Tingueren lloch lo 4 de janer, ab assistencia del Ajuntament, autoritats oficials y diplomàticas, el Sr. Comandant de marina de Barcelona, el del canyoner "Temerario" y sos oficials que, ab el mateix dit vapor, vingueren de Barcelona. Se digueren tres oficis, los dos últims cantats per la Capella del Sr. Vilaró de Palafrugell, ab presencia de set capellans vehins.

[pàg.56]

Mort. 10 febrer 1908.

Morí en lo colégi del Parc, el Hermano Norberto Pablo (francès), siguent sepultat en un nicho del cementiri catòlich del Este d'aquesta.

[pàg.57]

[pàg.58]

Vinguda del Sr. Bisbe Doctor Pol

Durant aquests tristos dias, o siga, el 27 de novembre de 1908, arribà a n'aquesta vila dit Sr. Bisbe, montat desde Palafrugell en automòvil ofert per D. Martí Montaner, fabricant. Passà per la carretera de la Ganga, o siga de la Bisbal a Calonge, per estar con s'ha dit, interceptada la de Palafrugell a Palamós. Vingué per consegut per la part de Calonge.

Totas las autoritats, inclos l'Ajuntament presidit per D. Alfons Camós, Consuls y molts particulars, sortiren a rebrelo a la platja, acompanyantlo fins a la casa rectoral a hont se li donà la benvinguda.

Permanesqu en aquesta uns tres dias, administrant unas nou centas confirmacions, sortint el dia 29 per Calonge.

Per a contribuir al socor dels perjudicats de l'inundació volgué contribuir a la subscripció ab 250 pesetas. Portaba com a patje y secretari el Rnt. Joaquim Ginés.

Foren padrins de confirmació D. Adrian de Alvarez y senyora y D^a. Catalina Fina, vda. de Pol, parenta del Sr. Bisbe, en casa de la cual foren a dinar el segon dia.

[pàg.59]

Octubre 13. Portada d'aigües

Tingué lloch la portada d'aigües a la vila per una Companyia de la qui era president D. Martí Montaner. En mitj del passeig de Castellar s'aixecà un sortidor.

Al acte foren invitats els socis de la Companyia y las autoritats, inclós lo Sr. Rector.

Se presindí de benediccions; benedicció que semblaba del cas en concepte d'alguns. Se donà un dinar als assistents en la Fonda Cateura.

Per la tarde, ab ocasió de celebrar l'Escola Pública examens, hi assistiren tots los de la Comissió, el diputat de districte Sr. Marias y l'escultor Sr. Blay.

La fàbrica de Berthom feu festa per la tarde.

[pàg.60]

Colocació de la 1ª pedra al Santuari de San Jorge

Fou una hermosa y cristiana festa. Se celebrà misa de campanya. Guàrdia d'honor, 4 carabiners. Hi foren convidats tots els de posició de Palamós y autoritats y capellans vehins. Malgrat el vent y [pàg.61] l'amenassa de pluja, hi assistí una gran gentada. Se ballaren sardanas per la tarde.

El brindis foren nombrosos, felicitant al Sr. Comte per l'obra piadosa qu'anaba a realisar.

Lo dia de San Jordi del seguent any 1909 hi habia ja aixecada l'hospederia. Allí se celebrà la misa pel Sr.

Rector de Calonge, ab assistència d'alguns capellans y autoritats de Calonge y amichs del Sr. Comte, de Palamós.

Lo dia de San Jordi del següent any 1910 hi havia ja aixecada la casa del capellà custodi y allí se constituí un oratori benehit pel Sr. Rector de Calonge, y ahont se cantà un ofici. Hi figuraba una preciosa imatge en talla de San Jordi. Se feu un exquisit dinar. L'aplech fou concorregut, puig s'aprofità l'ocasió per fer la festa del arbre, en que hi concorreguerent las escolas de Calonge, donantselis un brenar.

Lo mateix any morí en Madrid, víctima d'una pulmonia, el Sr. Comte, quedant per aquest motiu paralisadas aquellas obras y les demés en projecta.

Llàstima gran. Déu tinga en sa Gloria tan caritatiu y bondadós senyor.

[pàg. 62]

[pàg. 63]

Any 1909

Don Miquel M. Gamira

Morí en janer d'aquest any del modo que havia viscut, apartat del culte catòlich. D'ideyas avansadas, figurà en el partit republicà, assistint al foch de la Bisbal en companyia d'en Caymó. S'influencia y brillant posició en certas èpocas, arrastrà molts partidaris, introduint en la població societats antireligiosas.

Al fer son elogi funebre, D. N. C. deya <<que sens dupte a ell se devia que Palamós fos una de las poblacions en que se celebraban més actes purament civils>>.

!Deu l'hagi perdonat en sa infinita misericordia!

Septenari dels Dolors

Lo predicà el P. Pascual Llobet, franciscà de la Bisbal. Música orquesta Casanovas. Sense professó.

[pàg. 64]

[pàg. 65]

Romiatge a La Bell-lloch

Ab ocasió de la canonissació del beato Joseph Oriol, verificada lo 20 de maig de 1909, s'apressurà lo restabliment al culte públic, interromput per espay de uns 40 anys, de la Capella o Hermita de Bell-lloch y de la cual ne fou beneficiat l'expressat Sant.

A la solemnitat de l'inauguració hi prengué part Palamós, costejant per subscripció pública l'imatge del Sant, que costà 45 duros, obra del escultor Sr. Lafarga.

Lo dia 8 de juliol de 1909 s'organisà, a la sis del matí, una professó formada per la creu parroquial, gonfalons, banderas y una carrossa alegòrica coberta de follatje y flors; al mitj, l'imatge del Sant, acompanyada de quatre escolanets que representaban l'escolania del Pi de Barcelona, al assistir a l'agonia del Sant, cantant l'himne dolorós Llohat Mater.

Hi prengueren part a l'esmentada professó unas quatre centas personas, contanshi alguns homens, encare que poch. Al esser devant l'església de Sant Joan de Palamós, s'hi juntà la Verge de la Bell-lloch.

En arribant al Santuari se celebrà una misa en que hi combregaren alguns devots.

A las 10, solemne ofici pregonant las glorias del Sant, Mossèn Paradedà, rector de Palamós.

A las dos de la tarde, al camp-lliure, [pàg. 66] se feu una vetllada literai-musical ab poesias y cants alusius al acte.

En la funció de despedida, després de cantarse el trisagi-marià, predicà el rector de Calonge Mossèn Miquel Serra, sobre la devoció a la Verge.

Hi assistiren més de mil personas, regnant un ordre complert. Aquestas eran de Girona, Flassà, Torroella, Sa Feliu y poples del contorn.

Las Fillas de Maria de Calonge y Palamós, dirigidas per las Germanas Carmelitas, cantaren variats himnes

y motet compós en profés a Sant Joseph, lletra de M. Molla y música del Sr. March de Palafrugell.

Uns setze sacerdots donaren major llustre a la festa que fou hermosa, baig molts conceptes.

Calonge regalà una casulla pel culte de l'iglésia.

[pàg. 67 a 68]

[pàg. 69]

Janer 1909

Naufragi

Durant la nit del 8 ... del dit mes, una parella de barcas del bou, estant en alta mar, els hi sobreguingué una forta tramontanada, tombant una de las barcas, desaparesequen aquesta junt ab tres pescadors, qu'eran Espiridion Jalpi, Joan Ronsanich y ..., sens que may més se sabés res de ells ni de la barca.

[pàg. 70]

[pàg. 71]

Revolució de Juliol 1909, incendiaria de Casas Religiosas durant la Semana anomenada Tràgica

Esclatà aquesta baig el pretext d'una Protesta contra la guerra qu'el Govern se veigé obligat a sostindre contra el Riff, pera venjar atachs inferits a sos subdits, pera assegurar las sevas possessions y la seva dignitat nacional.

Feya dias que la prensa sectaria inflaba el globo y, per fi, una vaga general, en protesta, fou declarada pel dia 26.

El foco principal estigué en Barcelona y l'opinió pública atribueix el moviment al partit lerrouixista, secondat pel ensenyament laich del que en Ferrer, director de l'Escola Moderna, n'era l'ànima.

Diferents emissaris sortiren avants, recurrent alguns poples y centres fabrils pera preparar el motí.

Pera detallarne lo foch y la seva finalitat, m'he valgut de retalls de periodichs que poso a continuació y que donaran ideyas claras de lo que fou la Revolució.

[pàg. 72 a 76]

[pàg. 77]

Cinematògraf

S'inaugurà en 1909 un nou cinematògraf de Matas y Comp^a. en el local anomenat, Sala Nova, y en 1910 s'hi posà l'electricitat.

!Nova pesta per la moralisació! y nou art de pescar diners!. Lo dimoni tot l'any hi farà el seu agost.

[pag. 78]

[pàg. 79]

A Palamós. Sucesos

Dia 24 Disapte

Després del trevall, tingué lloch devant la Casa de la vila una manifestació en protesta de la guerra. El portaveu d'ella, sens dupte arrastrat per ma oculta, fou en Ruensa (a) Mariguari.

Dia 26 Dilluns

A l'arribada del tren de las dotse se vegé que no venia correspondencia. Se sussurrà ben promte qu'en Barcelona habia esclatat un motí, acordant ses elements brillanguers fer un paro general de trevall, ab tencament de portas si'l seguent dia dimars 27 no arrivaba correspondencia. Fou axís e immediatament se repartí en la Estació del ferro-carril una fulla protesta de la guerra, sense firma ni peu d'imprenta, que consta en la ressenya general.

Tots los establiments particulars y públichs s'hi juntaren tencant las portas.

A les dos de la tarde s'impedí sortir el tren, apedregant el convoy y arrancant alguns rails de la via. Després

un grup de revoltosos anà a cremar los extrems del pont d'en Blau, qu'era provisional y de fusta, por motius del passat aiguat que destruí el de pedra, per ahont passaba també el tren. Al mateix temps se trencaren els fils del telèfon y telègraf. Al passar per enfront del Colegi dels Germans de las Escolas Cristianas situat en el parc, [pàg. 80] anomenat d'en Matas, dins el terme de Vilarromà, s'els xiulà y amenassà de cremarlo.

Dits Germans, alarmats per aquest acte, acudiren al Consul Francés y aquest a l'autoritat civil de Palamós en súplica de forsa per custodiar l'edifici. Se respongué que no podian contar ab ella per no tenirla y esser lo Colegi fora del terme de sa jurisdicció.

Possats en aquest cas, determinaren los Germans ausentarse, com realment ho feren, pro dos d'ells, anomenats Lluís y Francisco, al veurer lo matí següent que'l Colegi estava intacte hi tornarent.

Dia 29 dimecres

A la vesprada del dia anterior arribà de Barcelona, ab un vapor, alguns vehins manifestant qu'en Barcelona durant el dia habian cremat alguns convents e iglésias.

El toch y senyal estava pues donat y era precis imitarlo aquí.

Serian las nou del matí quan una turba nombrosa de revoltosos, al só de corneta, se dirigirent cap al Colegi y, penetrant en ell per diferents punts, destrossaren lo qu'els hi aparegué bé y pegant foch als dos edificis separats que formaban el Colegi.

Ans y després fou tot saquejat, robat, destruit, no quedant d'ells altre cosa que parets mestres.

[pàg. 81]

Refugiats los dos sobredits Germans entre las plantas del jardí, foren presos, despullats de sos habits religiosos, maltractats, bastonejats, lligats, amenassats de mort, passejats ab mofas y escarnis per las aforas y carrers d'aquesta població per espay d'unes dos horas mortals, al cap de las quals, foren possats en llibertat, fugint esmaperduts cap al mas Gorgoll, Bell-Iloch, Fitor, San Ciprià dels Alls, Metjes, casa Cabruja de Sta. Pelaya, Bordils y d'aquí, en tren, cap a Beziere (Fransa).

Al vespre d'aquest dia era cremat el Colegi dels Germans de las Escolas Cristianas de Calonge.

Com també en tal dia cremaren el de Germans del mateix Institut e iglésia de Sant Joan de Sant Feliu de Guíxols.

Mentres se cremaba lo Colegi de Palamós arribaban de la Bisbal quatre guàrdias civils y un tinent.

Se tocà a somaten per obligar, segons digueren los revoltosos, a que la Guàrdia-Civil abandonés el puesto.

Dia 29 dijous

Se seguia incomunicats. Noticias alarmans per totas parts, ab intenció semblaba de produir pànich terrible.

En aquest dia, en Calonge, la Casa-Colegi de Germanas Carmelitas y la seva iglésia foren saquejadas, robadas, destruits molts mobles, sants, etc. y gran part d'ells trasladats y lletsats a n'al encara fumejant Colegi, [pàg. 82] aixecant ab tot lo dit una nova foguera.

En dit dia, en casi totas las poblacions de la Comarca sublevadas, se formà una Junta revolucionaria (de Ordre Públich se digué després) constituïda per personas d'ideyas progresistas.

La d'aquesta població la formaban, Salvador Plaja, Pallí, Vicens Boada, Niceto Casanovas y altres "hujusdem farina", donant disposicions, franquejant passes, etc, contribuhint, cal dirho, ab franquetas a mantenir l'ordre públich.

Dia 30 divendres

Se passà ab gran espectació y relativa tranquil·tat, sense tenirse noticias concretes encara de lo que habia estat el moviment.

Al vespre d'aquest dia, davant la Casa de la Vila, s'amenassà altra vegada de cremar l'iglésia, o per lo

menys los seus sants. S'els dissuadí de son propòsit, anotant las conseqüèncias que podrian derivarse.

Dia 31 dissapte

Durant lo matí ja es digué qu'el moviment revolucionari no habia estat tan general com se creya y deya y qu'en moltes localitats habia sigut dominat.

Per la tarde, a las quatre, se vegé entrar al port de Sant Feliu de Guíxols un canyoner [pàg. 83] y a las 10 de la nit la Junta desd'el balcó de la Casa de la vila confirmaba el fet, manifestant qu'el "Temerario" estava allí, arribant a n'aquesta a las deu de la nit.

Se feu un reparto, entre'ls majors contribuyents del poble, per pagar els jornals als trevalladors que vagaren tota la semana, jornals que se'ls hi descontaren en las semanas següents, per tornar als donadors.

Dia 1 d'agost diumenje

Avans las deu del matí, "el Temerario" desembarcà las sevas tropas y en la Casa de la vila publicà la lley marcial.

Cessà de funcions la Junta y alguns dels seus individus ja fugiren al'estranger per temor de conseqüèncias y complicitats.

També tocaren el barandó molts qu'habian pres part en la revolta.

Dia 2

Arrivaren uns trenta guàrdias-civils, al·lojantse al Hospital.

Dia 3

Dita guàrdia-civil comenssà a fer detencions que continuaren en dias succesius. Els detinguts, en nombre d'uns quaranta, forent enviats a la presó de la Bisbal, subjectes als Tribunals.

[pàg. 84]

Tement la persecució, molts encare fugirent.

Durant l'expresada semana vas celebrar cada dia la misa, com de costum y assenyalantla ab la campana.

Dech fer constar que no vas sufrir el més llauger insult, lo propi que las Germanas Carmelitas que no abandonaren del tot ni un sols instant la casa.

El Sr. Vicari M. Alexandre Tarrés, des d'el primer dia, s'ausentà, fent lo mateix els capellans de Calonge, Vilarromà i Vall-llobrega.

Los Germans y Germanes de Calonge, avans de la crema o devastació dels seus respectius convents, també s'ausentaren.

Consti que l'espectació, l'angunia y temor de lo que podia succehir no me dejaren dormir un sols instant en casi tota la semana, pro me sentí ab forsas y coratje per no ausentarme.

Passat algun temps, ma salut se resentí atribuintho, en gran part, a les punyants emocions aleshores experimentadas.

[pàg. 85]

Causas desl sucesos en la Comarca

Concretannos a ella, anem a exposarlas segons criteri imparcial.

No cap dupte que las pandillas que cremaren y perturbaren l'ordre públich procedian, en sa major part, dels grans centres de treball de la Comarca; aixó és, de las fàbricas de taps y construccions dels ports de Sant Feliu de Guíxols y de Palamós. Admesas en dits centres tota clase de personas, sens mirar antecedents, resulta en general una massa de personas ignorants, viciosas, pobres y desesperadas que formarent una pasta disposada per tota bullanga y motí.

Aquestas multituds foren, cal dirho clar, els autors materials de las sobreditas malifetas.

Els promotors, instigadors y directors [pàg. 86] ja foren altre classe de gent.

Personas que figuran en Partits d'ideyas avansadas, enemigas de l'enssenyansa religiosa; que disposadas estan sempre a formar Juntas de objetivitat y finalitat duptosa.

Que sa conducta no era del tot irreprochable ho demostraren possanthi terra entre mitj, avans qu'arribés l'hora d'exigir responsabilitats.

Y per fi no faltaren emissaris que, sortint de Barcelona de profés, recorregueren poples y centres, preparant los tristos fets. La proba és que per tot, a poca diferencia, s'executà el mateix plan, en la mateixa forma, ab els mateixos elements y quasi en las mateixas horas.

Sobre'ls dos últims pesa, per lo dit, major responsabilitat, puig se tracte ja de masses que podriem dir conscients.

Las víctimas foren, com sempre, els primers y en las prassons y en el estranger pagaren car son engany, mentres qu'els últims arressés cobrarian algunas pesetas per sos mals consells.

[pàg. 87]

Conducta de las Autoritats

La cobardia en ellas fou la nota dominant en la Comarca.

En Sant Feliu de Guíxols, l'Ajuntament no prengué midas enèrgicas com el cas y fins la prudencia demanaba. Hasta s'aconsellà que la forsa militar no sortís al carrer. En Calonge y Vilarromà, ni autoritats ni somaten ni entitats feren cosa alguna per evitar desmans.

En Palamós, ni autoritats ni somatén oposaren forsa a n'al motí. La forsa armada, composta de tres tinents y uns trenta individus, entre carabiners de mar y terra y guàrdia-civil, a mitja semana, se reduí en un vaporet per evitar, digué, qu'els revoltosos s'apoderasen d'un diposit de dinamita de las obras del port. Cosa plausible, si be que no exigia tota la forsa, sobre tot quedant desde aleshores el poble sens defensa.

Aumentà la gravetat del fet, el esser los revoltosos cobarts, mal armats y en gran part criaturas o jovenets.

Cuanta vergonya, dirà un altre dia l'Història, caigué en aquella semana sobre'l poble de Palamós.

No cal objetar l'inesperat del fet, que las intencions perversas dels amotinats prompte se deixaren compendre, no se diga tampoch que fou cas de forsa major, puig era molt feble com he manifestat; ni [pàg. 88] se diga, com algun ha tingut la desfachatés d'estampar, que dins la població no passà res, puig qu'en ella se concertaren, reclutaren y formaren y d'ella sortiren per cremar, manifestantho a so de cornetas e invitant al públich a seguirlos. En ella s'agredí el convoy del tren, arrancaren rails, romperen fils del telègraf y del telèfon y per sos carrers y plassas passejaren als dos infelissos Germans de las Escolas Cristianas.

[pàg. 89]

[nota escrita sobre d'un folletó]

En efecto se abrió esta Escuela, pero por la mala gestion del Director fracasó. Hizose cargo de ella en 1910 el profesor de la misma D. Felix Molas, pero por falta de concurrentes tuvo que cerrarla y agregarse a la Graduada en septiembre de 1910.

[pàg. 90]

21 octubre de 1909

Gobern Moretista

Ab pretext de la mort de Ferrer, la Masoneria Internacional y'ls lliberals, desitjosos del Poder, aixecaren gran pressa, obligant a caurer el ministeri conservador, presidit per Maura y Lacierva que, malgrat las sevas faltas, ab energia, acert y sens temor, portaba la Campanya del Riff y repressió dels fets criminals de Catalunya.

En janer de 1910 ja caigué Moret, qu'habia donat el Decret de Reapertura de las Escolas clausuradas.

Entrà Canalejas, donant un indult no tan general com volian els revolucionaris.

Caigué Maura, digué ell perquè, malgrat la majoria y confiansa del Rey, els moretistas aliats ab els del Blok li refusaren apoyo en tot.

Y caigué Moret perquè se li retirà la confiança en vista de la decisió dels Comitès lliberals que temeren, sens dupte, pel Règiment.

28 novembre 1909

Morí, assistida ab els auxilis espirituals y ab la mort del just, la Mare Superiora Carmelita d'aquest Colegi, Filomena Alberch, natural de Prats de Llusanés. De naturalesa sencilla y bondadosa, se captà moltes simpatias de las alumnas y sos pares durant los 25 anys que estigué de Superiora en dir Colegi. Los fets de Juliol apressuraren sa mort; fou víctima d'ells.

[pàg. 91]

Funerals per D. Carlos de Borbón

Se celebraren en la parroquial per inniciativa y expensa meva lo dia 22 d'octubre del present any.

Se colocà un tumol en mitj la nau, cobert lo feretre ab la bandera espanyola y destacantse las cifras de Carlos VII. Malgrat l'invitació, sols hi assistiren d'homes, Bonet, Lluís Figa y Alfredo Ferrer, com entusiastas, y además los Srs. Roger, M. Bellido y los dos joves Moner y Alfons Pagès, las Germanas, quelunas colegialas y unas xexanta donas. De capellans hi prenguerent part, Mos. Orri, Deulofeu, Tarrés y pàrroco. No hi faltaren també els bons amics Modesto Roca y Pep Marull. Se repartiren candeles y'l següen recordatori.

[pàg. 92]

[pàg. 93]

Aplechs en Catalunya. 21 agost 1910

Sen celebraren proximament uns cent xexanta. La concurrencia a ells, encare que nombrosa, no correspongué a los que debia esperarse dels catòlichs, tractantse de protestar de las tendencias marcadament anticatólicas del Govern. La nota de protesta donada pel orador, en general, fou enèrgica y contundent. La nostra Comarca se reuní a Sant Sebastià, siguent uns vuyt cents els concurrents. De Palamós hi assistiren, Rnts Rector, Vicari y subdiaca Jordà y els Srs. Roca Modest, Marull, Molinet, Torrent d'Agullana, Bonet, Casadevall, Ferran, Cateura, E. Reig, Gich y una dotsena de joves estudiants. Las donas foren Paradedà, M. Planas, Torroella (a) Rok, Vinyolas, Anicet Illa, Figa, Jordà, Torrent, etc. forman un nombrós total de 42. Los restants catòlichs, frets o cobarts, se feren sorts, malgrat los sermons fets per entressi animarlos, y se varen retraure.

[pàg. 94]

[pàg. 95]

Any 1910

Festa de Sta. Creu

En tres de maig del present any, vingué a solemnisar la festa l'orfeó Catalunya de Cassà de la Selva, dirigit per la experta batuta del Rnt. Gabriel García y compost de 110 veus. Predicà, tant en lo ofici com per la tarde, el Sr. Canonge Jaume Collell.

Hi assistí el Comte de San Jorge. La concurrencia més que regular.

Se regalà a dit Coro una cinta de recort y admiració per la Senyera pintada, la dedicatoria y lo trofeo de la Passió de Crist.

Festa del Corpus

Se celebrà en maig, ab la solemnitat de costum. Se feu la professó ab escasa concurrencia. Foren pendonistas el Tinent de Carabiners Sr. Bosch, el Administrador de Aduana Sr. Costa y el Sr. Jutje Municipal D. Ramiro Pagès.

Mes de Maria

Se celebrà sense cant y ab poca assistencia.

23 de maig

A la Bell-lloch

En dit dia se anà a Bell-lloch, no ab professó oberta desde Palamós, sinò recullits els devots a n'els aforas, ab ocasió d'inaugurarse l'altar de Sant Joseph Oriol.

[pàg. 96]

Se digué un ofici ab sermó.

Per la tarde se feu lo mes de las flors; se cantà el trisagi marià, dirigit pel vicari M. Salvador Riera y Ferrer vicari de Calonge. Hi hagué sermó de despedida qu'al propi qu'el matí feu lo rector d'aquesta M. Felix. Hi assistí, siguent el celebrant del ofici, l'ecònom de Vilarromà M. Joseph Orri. A causa de la pluja no hi concorregué la gent que s'esperaba.

Se feren regalos al altar per alguns devots de Palamós. Lo rector pagà l'Ara Santa. Concha Ribera el crist, Maria Ribera dos candeleros, Aurora Casanovas unas estovallas, Nineta Fina dos candelabros, etc.

S'anà y tornà amenisant lo camí ab el res del Sant rosari y cants.

Subvenció a l'aplicació

Septenari dels Dolors

Lo predicà el P. Lluís Batar, franciscà de la Bisbal. Música de Casanovas. Sense professó. Dit predicador no pogué acabar el septenari per malalt.

[pàg. 97]

10 juliol

Manifestació de adhesió a un programa.

Tingué lloch ab assistencia d'uns 800 homes. No hi assistiren dones. Fou ordenada y pacífica. Se reclutaren forsas dels llochs vehins. Ningú de posició figurà en ella. Sols els de la Comissió organissadora. Durant aquells dias se repartiren fullas de la Societat Bíblica Protestant, cuentos y diatribas contra el Catholicisme.

[pàg. 98]

[pàg. 99]

Reapertura del Colegi dels Germans de las Escolas Cristianas

En el dia 12 de setembre de 1910 se reobrí el Colegi de Sant Joseph. Se reedificà lo que quedà de la crema del juliol del any passat, aixecantse sobre las escolas un nou pis per habitació dels Germans.

La restauració costà uns cinch mil duros pagats pel Institut. La població sols contribuí en moplir en part l'edifici.

Fou construït baig la direcció del Germà Geraldus del propi Institut, que s'allotja en aquesta rectoria durant las obras.

Los empresaris foren Ramon Reig (paleta) y els fusters Joan Quintà y Pep Marull.

Las clases comensaren el quatre del expresat mes, baig el adjunt programa.

El primer dia la matrícula fou de 31 alumnes.

Director H^o.... y subdirector H^o Codina de Palafrugell, el cual ja era professor del mateix Colegi al esser cremat en Juliol de 1909.

El dia 22 setembre del mateix any, l'ecònom de Vilarromà lo benehí, ab assistencia del H^o Assistent, Visitador Adolfo y architecte Guerardus y Comunitat.

[pàg. 100]

[pàg. 101]

Estadística d'edificis y noms dels carrers de Palamós feta
en setembre de 1910

Secció Nord o centro

- 1 Augusto
- 2 Cuartel
- 3 Casanovas
- 4 Enrajolat
- 5 Espada
- 6 Fomento
- 7 Figueras
- 8 Higuera
- 9 Ilustración
- 10 Levante
- 11 Hospital
- 12 Molins
- 13 Martillo
- 14 Montjuich
- 15 Moro
- 16 Munt
- 17 Montaner
- 18 Matadero
- 19 Paseo Castelar
- 20 Padró
- 21 Prosperidad
- 22 Pasaje
- 23 Progreso
- 24 Parque
- 25 Paseo Cementerio
- 26 San Juan
- 27 Salto

[pàg. 102]

- 59 Oriente
 - 60 Pi Maragall
 - 61 Sant Antonio
 - 62 Santa Marta
 - 63 Santa Bárbara
 - 64 Plaza González Hontoria
- Sección Sud
- 65 Mayor
 - 66 Iglésia
 - 67 Cárcel
 - 68 Notarias
 - 69 Arco

Sección Este (Marítima)

- 28 Allada
 - 29 Cruz
 - 30 Córcega
 - 31 Cerdeña
 - 32 Catifa
 - 33 Faro
 - 34 Marina
 - 35 Mauri Vilar
 - 36 Muelle
 - 37 Plaza S. Pedro
 - 38 Roger de Flor
 - 39 Roger de Lauria
 - 40 Vapor
 - 41 Volta
- Sección Oeste o Ensanche
- 42 Alba
 - 43 Avion
 - 44 Arenal
 - 45 Astillero
 - 46 Avenida López Puigcerver
 - 47 A
 - 48 B
 - 49 Carmelo
 - 50 C
 - 51 D
 - 52 E
 - 53 F
 - 54 G
 - 55 H
 - 56 Indústria
 - 57 I
 - 58 Merced

- 70 Bateria
- 71 Murada
- 72 Unión
- 73 Cervantes
- 74 Rueda
- 75 Malpaso
- 76 Peligro
- 77 Bombarda
- 78 Poniente
- 79 Carretera
- 80 Nueva Ave María
- 81 Cañón

82 Plaza Mayor
84 Plaza Iglésia
85 Plaza Murada
86 Plaza Horno
Edificis habitats, 935
Accidentalment inhabitats, 2
Inhabitats per rahó de son destí, 121
De un pis, 306; de dos pisos, 464; de tres o més pisos, 288
total d'edificis, 1058 con 1474 familias.

[pàg.103]

Dijous y Divendres Sant

Funció al vespre, ab can y sermó, pel Vicari M. Tarrés.
Las tres horas d'agonia cantadas y predicadas pel Sr. Rector.

Electricitat pública

A primers d'any l'inaugurà el Sr. Matas y per la festa major, 24 de juny, el Sr. Berenguer. La primera moguda a foch y la segona per un saltant d'aigua de Vilannas, procedent del riu Ter.

Consums

A primers d'aquest any 1910, l'Ajuntament cambià la manera de cobrar aquesta contribució.

De reparto que's feya entre'ls contribuyents, passà a dret de portas, gravant l'entrada d'algunas especies que cobran un determinat nombre de burots.

Benefici o Capellania

Lo fundà per aquesta parròquia en 1910 lo Sr. Bisbe Dr. Pol, baig l'advocació de Sant Tomàs Apostol, procedent de beneficis en congruos d'altres llochs.

Te de renta deu duros mensuals y adventici d'unes 20 misas anuals de sis rals cada una. Te obligació, lo beneficiat, de dir la misa que li assenyali lo Rector los dias festius, assistir al cor en la misa o ofici parroquial, ajudar a l'ensenyansa del Catecisme y confesionari si es reclamada sa cooperació. Prengué possessió d'ell, el dia trece de maig de 1911, el rector dimissionari de Peratallada, Mossèn Esteve Casas.

[pàg.104]

Descans Dominical

Durant m'estada en aquesta vila, qu'ha coincidit ab el estat algial o pròsper de l'indústria taponera, he pogut observar que las festas eran observadas molt incompletament. En las fàbricas y construcció del port s'es trevallat moltas vegadas y lo propi han fet, encara qu'ab més petita escala, las petitas indústrias.

La lley del descans dominical ha sigut burlat enterament. Ni autoritats ni trevalladors l'han acceptada.

Casi ningú observa la festa de San Narcís, de Corpus y Sant Joseph.

En canvi, se festeja molts dias el Carnaval, Festa Major y altres.

Per futils motius se fa també festa cuan convé a amos o trevalladors.

Butlla de la Santa Creuada

Se recauda per terme mitj de son producte unas trescentas pesetas.

Es un altre termometre que marca els graus de moralitat de la població.

En l'última decada ha arribat a la cantitat expresada, puig antes era més petita; en l'actualitat queda estacionada.

Any 1910

Inauguració d'un Oratori

El de las Germanas Vetlladoras de malalts d'aquest vila, fou benehit e inaugurat per mi, rector Félix Paradedá, el dia 28 desembre de 1910, ab assistencia del vicari Rnt. Riera, Figa y Jordà (diaques), dos Germans de las Escolas Cristianas y un poch de públic. Honrà la festa la Rnda. Mare General Pigem y secretaria. Vas celebrar la misa ab plàtica de Comunió.

Lley del Candado

En desembre d'aquest any s'aprobà dita lley. Després d'una ruda oposició en el Senat y obstrucció en el Congrés pels Tradicionalistas. Es lley d'exempció y en virtut d'ella se priva d'establir novas Congregacions Relligiosas. El President de Ministres Sr. Canalejas en feu qüestió de dignitat y de Govern.

Catequística parroquial

Sempre s'havia vingut ensenyant la doctrina cada festa, ab més o menys concurrència. Aquest any s'hi donà més extensió y s'hi notà major assistencia. Algunas senyoras hi venent cooperant, junt ab l'esfors entussiasistes del Sr. Vicari. Fora aquest Vicari, se retiraren las senyoras, prova que sa cooperació era per afecte personal i no a la catequística; defecte propi de cors faltats de veritables conviccions.

[pàg. 106]

Conferencia de Senyoras de S. Vicents de Paul

Al terminar aquest any conserva encare una vida regular.

Fent un resumen de la seva marcha fins a l'actualitat, se pot dir qu'ha distribuït algunas mils pesetas en especies, aliviand algunas necessitats.

Els fruyts morals, a causa de l'indole especial de la població, hauran sigut escassos, a lo menys no són visibles, deguts en gran part al estat sempre flotant dels socorreguts.

Algunas socias activas no han perseverat suplintlas altres de novas. No han trobat protecció de las clases mitjanas o industrials, per regla general, y d'aquí que no s'hagint pogut realisar més grans empresas caritatives que foren de desitjar.

[pàg. 107]

1r. janer

El casino Unión envià l'orquestra de la Bisbal al ofici de Cap d'any, tocant la misa de Perosi.

6 janer

En l'iglésia del Hospital te lloch la repartició de premis als noys y noyas qu'assistexen al Catecisme. Se recità la Doctrina y poesias. Eran uns 150 alumnes, presenciando alguns pares y un poch de públic. L'ànima de la festa era el Sr. Vicari.

Derribo muralla. 8 febrer.

Se comensà el derribo de la muralla de la escollera del Port vell.

Capte

Se feu ab música y pendons negres portats per senyoretas lo dia 12 de [pàg. 108] febrer, per las famílias víctimas del temporal sobrevingut en la Costa, desde Mataró a Castelló de la Plana, lo dia 31 de janer. Hi hagueren molts morts y pèrdua de barcas, totes de pesca.

Cens de població

Lo fet, ab tota l'escrupolositat possible, ha donat per resultat 6140 habitants de dret y 6112 de fet.

Cumpliment Pasqual

El 8 mars se confesaren unas 160 noyas de l'Escola Pública, casi la meytat de las concurrents.

Tots los alumnes del Hermanos, en nombre de uns 75 se confessaren lo dia 11 de mars.

Periodich local. L'estudiant.

Sortí el primer nombre el dia dos de abril, imprés en casa Francesch Marull; petit en tamany, demanant cooperació per fer cultura.

Periodich local quincenal

Sortí el 16 d'abril, baig lo títol de Cultura, redactat per l'Escola Graduada. Dejà de publicarse en juny del mateix any.

Primera Comunió

Pera complimentar lo Decret del Papa sobre la Comunió dels petits, se celebrà lo dia 16 d'abril, ab missa de Comunió, plàtica y Orga. Hi assistiren 15 noys y 3 noyas. Durant l'any la feren també varis petits.

L'endemà se feu la Solemne, o siga dels grans, en nombre de 125 entre noys y noyas.

Electricitat a la Capella Fonda

Se inaugurà lo dia 24 d'abril.

[pàg.109]

Dijous y Divendres Sant

Se feu funció a las 8 del vespra, cantantse el divendres las 7 paraulas, ab regular concurrència.

Septenari dels Dolors

El predicà el P. Luís Bolar, de la Bisbal. Se feu professó. Hi hagué música durant tot el septenari y dia de la festa.

Festa Sta. Creu. 3 maig

Se feu quinari de sermó que predicà Canonge Collell, ab regular assistència. Cantà el dia de la festa la capella de música de la Catedral de Girona.

Escola Graduada

Aquesta no se presentà ab incorporació pera cumplir el precepte pasqual.

Visita domiciliaria de Sant Joseph

S'establí aquesta devoció en aquesta parròquia d'una manera canónica lo mes de mars d'aquest any. Conste d'un coro de trenta familias que, durant un dia cada una, hospedeja l'imatge de la Sagrada Familia.

Combrega General de malals

Foren sis los qu'el reberen.

Escola Pública Graduada

Aquest any no los portaren a confessà, baig pretext d'estar ofés del Pàrroco el seu director, per no haberli dat coneixement del acte de 1ª Comunió. Fals pretext, puig la Comunió Primera tingué lloc per Pasqua y ell

devia portar los alumnes a confessar per la Cuaresma, com de costum. Tampoc podria darse per ofés per no participarli oficialment l'acte, puig may s'hes fet, ni a ell ni cap altre Col·legi. Durant 17 anys s'es anunciat únicament desde la trona.

[pàg. 110]

Professió religiosa

La feu en l'església parroquial, lo dia 5 de juny de 1911, la germane Carmelita Dolors Soldevila, apadrinada per donya Trinidad de Vilar de Buenos Aires, representada per la senyoreta Pepita Danés de aquesta. Fou predicador el Sr. Rector de Calonge, Mossèn Miquel Serra, y rebé els seus vots comisionat pel Rnt. Félix Paradedà.

Professó del Corpus

Se feu am música, siguent pendonistes D. Josep Costa, don Miquel Roger y don Josep Figa. Poca concurrencia, una trentena d'atxas y tot el Colegi dels Germans de les Escoles Cristianes.

Festa major

Celebrada am solemnitat. Ofici de tres capellans. Orquesta de la Bisbal.

Dia 25

Festa del Apostolat de la Oració, Solemníssima, am Guàrdia d'honor. Ofici de tres capellans. Orquesta de Palafrugell. Orador sagrat P. Escolapio Espiridion Duran.

Tarde a las 3. Concurs de cultura. Assistencia de Profesors de la vila i autoritats.

[pàg. 111]

1r. juliol

Cambi de Vicari. Mossèn Riera cesa per malalt, lo substitueix Mos. Joseph Ferriol.

Misa nova

La cantà am gran solemnitat el dia 2 de juliol Mos. Albert Figa.

Predicà un P. del Cor de Maria, de Solsona. Foren padrins son germà Joseph y Candita. La capella de Girona tocà l'ofici. Hi assistiren uns 13 sacerdots companys del misa cantant.

15 juliol. Altre misa nova

La cantà, am gran solemnitat, Mossèn Enric Jordà. L'oratori musical de Palafrugell cantà la misa y, per la tarde, se feu una funció religiosa musical baig l'adjunt programa.

Hi predicà el Canonge de Girona Dr. Agustí Vila. Entre altres hi assistiren el Dr. Fors, Figa, Albert, clero parroquial, Mossèn Lloveras, Geli, Riera, Orri, Deulofeu i [pàg. 112] Josep Esteva.

Festa del Carme

Se celebrà com de costum en el Hospital. Se estrenà un dossier de fusta i cantà en la Orquesta el tenor Cortacas y altre veu de Cassà de la Selva.

Repartició de premis

Tingué lloc en el pati del Colegi dels Germans de les Escoles Cristianes, lo dia 20 de juliol, baig el següent programa molt ben executat. Hi assistiren el Visitador H^o Adolfo, el clero parroquial i nombroses famílies dels alumnes. Donà les gràcies i felicitacions lo rector de Palamós.

16 juliol. Renúncia de la parròquia

En dit dia la presentà al Sr. Bisbe lo rector d'aquesta, fonamentada per lo estat delicat de salut, pitjorada des dels fets de la Semana Tràgica.

[pàg. 113]

Renúncia de parròquia acceptada.

La feu en 31 de juliol, el Rector Félix Paradedà, passant a Malgrat per haber obtingut del Sr. Bisbe un benefici.

Fou nomenat enseguida ecònom interí el vicari D. Josep Ferriol.

